

Lech Król

Apostolski wymiar duchowości Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety

Studia Włocławskie 11, 176-189

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. LECH KRÓL

APOSTOLSKI WYMIAR DUCHOWOŚCI ZGROMADZENIA SIÓSTR ŚW. ELŻBIETY

Sobór Watykański II wskazując na różne dziedziny życia Kościoła dostrzega w nich potrzebę twórczej obecności i działania osób zakonnych. W wielu dokumentach posoborowych, szczególnie zaś w adhortacji Jana Pawła II *Vita consecrata*, doszły do głosu wskazania dotyczące apostolskiego wymiaru życia konsekrowanego. Istnieje bowiem organiczna więź między zakonną konsekracją i apostolstwem.

W Kościele działa wiele wspólnot zakonnych oddających się pracy apostolskiej. Wśród nich istnieje, od ponad 160 lat, Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety, które w ubiegłym roku obchodziło jubileusz 800. rocznicy urodzin Patronki i beatyfikację pierwszej matki generalnej, Marii Luizy Merkert. Działalność Zgromadzenia o charakterze wybitnie charytatywnym jest związana nierozdzielnie, od samego początku, z apostolską pracą Kościoła. Ten zatem wymiar jego duchowości będzie przedmiotem niniejszej refleksji.

Podjęty temat zostanie ujęty w czterech płaszczyznach: 1) źródła apostolstwa, 2) formy działalności charytatywno-apostolskiej, 3) apostolstwo rad ewangelicznych, 4) działalność misyjna.

1. Źródła apostolstwa

W *Ratio institutionis* Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety¹ stwierdzono, że apostolstwo „ma swoje źródło w chrzcie św. oraz w konsekracji zakonnej” (RI 6.17).

Przez chrzest wierni zostają wszczepieni w Chrystusa i w Jego Mistyczne Ciało, a tym samym włączeni w prace apostolskie Kościoła, dla budowania królestwa Bożego w ziemskiej doczesności. Umocnieni łaską Bożą, świadczą swą postawą, że są przedstawicielami prawdziwego Boga, który objawił się w Jezusie Chrystusie. Tak mają żyć i pracować, aby sprawy świata, w którym są obecni, kształtowały się według Jego wizji i słu-

żyły Jego chwale (por. KK 31). Realizowane zaś apostołstwo jest uczestnictwem w zbawczym posłannictwie Kościoła, które jest kontynuacją misji Chrystusa.

Sakrament chrztu jawi się zatem jako źródło dające wierzącym udział w kapłańskim, prorockim i królewskim urzędzie Chrystusa. Jego realizacja dokonuje się mocą Ducha Świętego, który dla doskonałej realizacji zobowiązań chrzcielnych obdarowuje w sakramencie bierzmowania niezbędnymi darami, aby ochrzczeni, „jako dobrzy szafarze różnorodnej łaski Bożej” (1P 4, 10) przyczyniali się do budowania w świecie Mistycznego Ciała Chrystusa. Dokumenty zaś Soboru Watykańskiego II wskazują jednoznacznie na chrzest i bierzmowanie jako źródło powołania i zobowiązania do oddawania się apostołstwu (por. KK, n. 33)².

Chrystus przyjmując w sakramencie chrztu człowieka za swoją własność, już go uświęca, czyli konsekruje, a tym samym uzdalnia do apostołstwa. Pogłębioną formą konsekracji chrzcielnej jest profesja rad ewangelicznych. Ze względu na sakramentalne podłoże chrzcielne jest ona „nowym «zanurzeniem w śmierć Chrystusa»: nowym [...] przez miłość i powołanie” (KK, n. 7). Dlatego konsekracja zakonna stanowi szczególną formę życia dla Boga w Chrystusie. Według Soboru Watykańskiego II konsekracja ta „korzeniami sięga głęboko w konsekrację chrztu i pełniej ją wyraża” (DZ, n. 5). Doprowadza ją do pełni, ponieważ jest głębszym zanurzeniem w Chrystusa, a jedność z Nim jest bardziej świadoma³.

Tak więc nowość konsekracji rad ewangelicznych polega na nowym wyborze i szczególnym powołaniu, jakim Bóg obdarowuje tylko niektórych ochrzczonych. Jest ona przede wszystkim nowym, bo radykalnym, sposobem życia dla Boga w Jezusie Chrystusie. Zobowiązuje do większej miłości oraz doskonałej łączności z Chrystusem i zadaniami, jakie powierzył Kościołowi. W konsekwencji charakteryzuje się doskonalszą realizacją wymagań chrzcielnych i owocuje większą skutecznością podejmowanego działania. Całkowite oddanie się w niej Bogu w Kościele, na wzór Chrystusa, stanowi źródło wszelkiej działalności apostołskiej. Ona bowiem, jak uczy *Ratio institutionis*, pozostaje w ścisłym związku z konsekracją zakonną i szczególnym charyzmatem Zgromadzenia (por. RI 12.3). Zatem zobowiązanie do urzeczywistniania posłannictwa apostołskiego Kościoła wypływa z samej konsekracji zakonnej, która prowadzi do źródła, jakim jest ostatecznie miłość do Boga i do każdego człowieka⁴.

Według *Ratio institutionis*, centrum życia duchowego Zgromadzenia i źródłem działalności apostołskiej jest Eucharystia (por. RI 6.19). Ona rozwija i udoskonala dary chrztu i bierzmowania, a tym samym uzdalnia

do świadomego realizowania zobowiązań sakramentalnych. W Eucharystii społeczność eklezjalna odczytuje znaki czasu, które Duch Święty daje światu. Jest ona także źródłem siły i motywacji do podejmowania wszelkiej działalności apostołskiej. Urzeczywistniająca się w niej konsekracja sprawia, że życie chrześcijańskie ożywia coraz bardziej świat i prowadzi go do Boga. Ilekroć uczestniczący w niej łączą z ofiarą Chrystusa samych siebie i sprawy świata, wówczas przyczyniają się do jego uświęcenia. Eucharystia rozwija i pogłębia miłość do Chrystusa, a Jego miłość objawiona szczególnie w tajemnicy Jego Serca, któremu założycielki Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety poświęciły w 1842 r. swoje dzieło, jest źródłem podejmowanego apostołatu⁵.

Tak więc sakramenty inicjacji chrześcijańskiej nie tylko dają możliwość, ale przede wszystkim skłaniają do twórczego włączenia się w realizację zbawczego dzieła Chrystusa. Z chwilą bowiem chrztu chrześcijanie nie należą już do siebie, ale do Jego Osoby i powinni uczestniczyć we wszystkich Jego sprawach, które są sprawami Ojca.

Permanentna formacja duchowa Zgromadzenia zmierza do wzrastania i rozwoju wiary i miłości, aby podejmowany apostołat świadczył, że Chrystus jest jedynym wypełnieniem ludzkiego życia (por. RI 12.2). W profesji zakonnej osoba konsekrowana staje się Jego darem, który On przekazuje światu jako wyraz swojej miłości do niego. Założycielki Zgromadzenia na czele z bł. Marią Luizą pozostawiły w tym wymiarze wspańnięte świadectwo życia, pragnąc gorąco czynić „wszystko z miłości ku Bogu, a nie dla zapłaty”⁶. Tak więc konsekracja zakonna radykalizuje i poszerza apostołski i misyjny wymiar pracy apostołskiej tak dalece, że ukazuje ludziom coraz doskonalej Chrystusa „dobrze czyniącego wszystkim” (KK, n. 46).

Ponieważ Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety jest wspólnotą o charakterze charytatywno-apostołskim, dlatego wszelka działalność apostołska i charytatywna przynależą do istoty jego charyzmatu (por. RI 6.17). Różnorodność form tej działalności została już zainicjowana w powołaniu Klary Wolf i jest kontynuowana. Wzorem w tym względzie pozostaje jej kontynuatorka, bł. Maria Luiza, która uświadamiała siostronom potrzebę przekazywania światu wartości ewangelicznych, przyczyniających się do uświęcania zarówno poszczególnych osób, jak i całych społeczeństw.

2. Formy działalności charytatywno-apostołskiej

W świetle Konstytucji Zgromadzenia podejmowane różnorakie formy jego działalności rodzą się z miłości Chrystusa, której osoby conse-

krowane doświadczają na drodze otrzymanego powołania, oraz są wyrazem tej miłości do wszystkich ludzi. Działalność ta jest kontynuacją posłannictwa samego Chrystusa⁷. Ustawiczna formacja duchowa Zgromadzenia przyczynia się do tego, aby w podejmowanej działalności mogło „coraz lepiej odpowiadać Bożemu powołaniu” (RI 12.2). Taka zaś postawa jest owocem rozwoju życia duchowego, a jego miarą jest dojrzałość osobowa. Taka jest bowiem natura otrzymanego powołania, która dąży do miłości doskonałej (por. RI 12.2). Urzeczywistniana w nim formacja duchowa rozwija dar Bożego powołania i sprawia, że owocuje on bogactwem form działalności charytatywno-apostolskiej⁸.

Ratio institutionis wśród tych form działalności apostolskiej na pierwszym miejscu stawia świadectwo życia zakonnego, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i wspólnotowym. Sobór Watykański II nazwał tę formę apostołstwa apostołstwem znaku, jaki wynika z samej natury życia konsekrowanego. Należy do niego apostołstwo modlitwy, w której Zgromadzenie otwiera się na miłość Chrystusa i przekazuje ją innym. Siostry św. Elżbiety, według Konstytucji, modlitwą mają przyczyniać się do rozwoju szerokiego apostołatu, „z którego Zgromadzenie nie może zrezygnować”⁹. Bł. Maria Luiza Merkert w liście do sióstr z 23 stycznia 1872 r. pisała, że ma ono wobec świata „podwójny, nawet potrójny obowiązek wykazać, że chcemy tylko dobrze czynić, wszystkich kochać w Bogu, a jeśli już nic ponadto uczynić nie możemy, wtedy przynajmniej będziemy się modlić”¹⁰. W tym celu formacja duchowa w Zgromadzeniu korzysta ze źródeł łaski, które ożywiają i pogłębiają życie modlitwy (por. RI 12.4). Zachodzi więc ścisła relacja między modlitwą i działalnością apostolską. Ta ostatnia weryfikuje autentyczność wiarygodnej modlitwy. Siostry bowiem na tyle wypełnią swoją misję we współczesnym świecie, na ile będą stawały się mocą modlitwy tym, co wyraża samo imię Elżbieta: „napełniona Bogiem”. Formacja więc duchowa służy zachowywaniu równowagi między tymi wymiarami życia konsekrowanego (por. RI 6.20)¹¹.

Poza tym szczególnego rodzaju formą apostołstwa jest wspólnotowość życia konsekrowanego. Dlatego *Ratio institutionis* poleca, aby formacja apostołska uzdalniała siostry do życia wspólnotowego. Idea ta jest logiczną konsekwencją wskazania Konstytucji Zgromadzenia: „wspólnota jest pierwszym miejscem, w którym powinna przejawiać się miłość Chrystusa w stosunku do ludzi”¹². Całokształt jej życia codziennego, charakteryzujący się coraz doskonalszą komunią, staje się znakiem nadziei dla całego świata. Siostry wpatrzone w życie pierwszych wspólnot Kościoła,

które ożywiał „jeden duch i jedno serce” (Dz 4, 32), zobowiązują się dążyć do jedności z Bogiem i między sobą. Świadczenia takiej jedności, która ma też charakter apostołski, oczekuje nie tylko Kościół, ale także cały świat. Jej źródłem, i zarazem obrazem, jest Wspólnota Boga Trójjedynego. W Jego najdoskonalszą jedność wprowadza chrzest, a pozostałe sakramenty ją kształtują i pogłębiają. Każda zatem osoba konsekrowana jest zobowiązana do współdziałania w budowaniu wspólnoty zakonnej według powyższego obrazu. Ono zaś staje się urzeczywistnianiem słów arcykapłańskiej modlitwy Chrystusa o jedność Jego uczniów, aby świat uwierzył, że Bóg posłał Go na ziemię (por. J 17, 21).

Takiej postawy wymagały od sióstr bł. Maria Merkert i Franciszka Werner, która zabiegała, aby Zgromadzenie ewangeliczną jakością życia wspólnego mogło „dawać innym dobry przykład”¹³. Tylko życie konsekrowane odznaczające się wysoką jakością ewangelicznej wspólnotowości będzie realizowało owocnie zlecone mu posłannictwo apostołskie. Wówczas będzie miało ono charakter współpracy z Bogiem w budowaniu Jego królestwa na ziemi i będzie odznaczało się poszanowaniem człowieka każdej religii i wyznania, niewierzącego czy odmiennej kultury¹⁴.

Współpraca ta realizuje się w różnych dziełach Zgromadzenia, które są kontynuacją uzdrawiającego działania Chrystusa. On bowiem, opatrząc rany serc złamanych (por. Iz 61, 1), głosił Dobrą Nowinę o zbawieniu. Dzieła podejmowane przez Zgromadzenie nie tylko uszczęśliwiają ludzi potrzebujących, ale pomagają także w osiągnięciu zbawienia. *Ratio institutionis* uczy, że jest to „Dobra Nowina”, którą Zgromadzenie ma nieść do świata razem z dziełami charytatywno-apostołskimi. Jego bowiem Założycielki niosły od samego początku pomoc „chorym i cierpiącym wszędzie tam, gdzie ich odnajdywały” (RI 4.1).

Z biegiem lat zakres zainicjowanej działalności poszerzył się i rozwinął. Aktualnie obejmuje ona służbę biednym, chorym i osobom starszym, edukację dzieci i młodzieży oraz formację dorosłych. Siostry opiekują się chorymi samotnymi w ich mieszkaniach i w szpitalach. Troszczą się o ludzi w podeszłym wieku, zajmują się dziećmi z psychicznym upośledzeniem i opóźnionymi w rozwoju. Dzieła te realizują w domach opieki i zakładach wychowawczych, prowadzą przedszkola i szkoły. W nich podejmują się, proporcjonalnie do możliwości psychicznych podopiecznych, wychowania ogólnego i chrześcijańskiego. Współpracują z parafiami w prowadzeniu katechezy¹⁵.

Podejmowane niekiedy najniższe posługi wśród ubogich i starców czy chorych są szczególną okazją do okazywania miłości ewangelicznej i gło-

szenia miłosierdzia Bożego. Posłane do ludzi doświadczanych nędzą i cierpieniem troszczą się nie tylko o pomoc materialną, ale ukierunkowują ich życie, i ich najbliższych, na Boga, organizując w tym celu pomoc duszpasterską. Starszym i ciężko chorym pomagają w dobrym i pełnym ufności przygotowaniu się do śmierci. Zgromadzenie zgodnie ze wskazaniem Konstytucji nie może pozostawić bez opieki ludzi umierających. W realizacji konkretnych dzieł charytatywnych troszczy się o możliwość częstego korzystania z posługi sakramentalnej. W szpitalach i w zakładach opieki – szczególnie zaś w tych, które są jego własnością – siostry zabiegają o kształtowanie atmosfery chrześcijańskiej.

W pozostałej działalności pierwszeństwo przypada pracy apostołskiej w katechizacji, w przygotowywaniu konwertytów, organizacji godzin duszpasterskich i biblijnych, dni skupienia, pracy z młodzieżą i dorosłymi. Sama obecność sióstr we wspólnocie konkretnej parafii jest już formą apostolatu. Żyjąc w niej mają otwierać się na ich wielorakie potrzeby. Konstytucje zobowiązują do organizowania dla osób zainteresowanych możliwości zapoznawania się z życiem konsekrowanym, udziału w modlitwie czy w Eucharystii oraz w innych uroczystościach życia chrześcijańskiego.

Postępująca coraz bardziej laicyzacja życia i nasilający się głęboki kryzys rodziny współczesnej wzywają do podejmowania odpowiedzialnego zaangażowania apostołskiego. Zgromadzenie zadośćczyni tym wyzwaniom także poprzez świeckich członków Wspólnoty Apostolskiej św. Elżbiety, jaka jest doń afiliowana i którą formuje w duchu własnego charyzmatu. Ona w okolicznościach własnego środowiska, w podejmowanych dziełach miłości, realizuje swoje powołanie chrześcijańskie żyjąc duchem Zgromadzenia. Wspólnota ta wspiera je w posłudze miłosierdzia i w realizacji apostołskiej misji. Z pewnością sytuacja współczesnego świata domaga się okazywania mu szczególnego zainteresowania i radykalnej miłości ewangelicznej. Taka jest wola Kościoła, jaką wyraził Jan Paweł II, 27 września 1992 r., z okazji 150-lecia istnienia Zgromadzenia. Zachęcał wówczas siostry: „Do głębi przeniknięte tajemnicą Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego wszędzie dawajcie świadectwo miłości Bożej” (RI 4.1)¹⁶.

Zadna okoliczność życia nie dyspensuje Zgromadzenia od podejmowania pracy apostołskiej, nawet sytuacja choroby czy starości zakonnej. Siostry bowiem w przyjmowanych wielkodusznie dolegliwościach wieku są nadal wzywane do wspierania, modlitwą i cierpieniem, szerokiego zakresu apostolatu. Mają one bardzo ważną, bardzo trudną, ale potrzebną

misję do spełniania w Kościele i świecie. Trzeba bowiem, aby w duchu nauczania św. Pawła Apostoła, wszystkie ich cierpienia i dolegliwości dopełniały udręk Chrystusa dla dobra Jego Ciała Mistycznego, którym jest Kościół (por. Kol 1, 24).

3. Apostolstwo rad ewangelicznych

Apostolstwo Sióstr św. Elżbiety wynika z głębokiej jego więzi z Chrystusem i Jego posłannictwem, która jest naśladowaniem Chrystusa według Jego rad dziewictwa, ubóstwa i posłuszeństwa. Zgromadzenie uważa takie naśladowanie Chrystusa za regułę swojego życia. Dlatego zwraca uwagę, aby formacja duchowa wskazywała i podkreślała wymiar apostolski rad ewangelicznych oraz ich realizację poprzez śluby czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Nadto ważnym elementem tej formacji jest wskazywanie na możliwości realizowania rad ewangelicznych w uwarunkowaniach współczesnego codziennego życia (por. RI 4.4 i 6.21). W takim rozumieniu apostolstwo Zgromadzenia tkwi w najgłębszej istocie konsekracji, która jest naśladowaniem stylu życia Chrystusa. Należy na nie patrzeć jako na urzeczywistnianie doskonałości życia duchowego na drodze realizacji rad ewangelicznych (por. RI 6.24–7).

W gorliwej realizacji rad ewangelicznych osoby życia konsekrowanego poświęcają się całkowicie Bogu i składają Mu siebie w ofierze, w całkowitej dyspozycyjności dla urzeczywistniania Jego zbawczych zamiarów względem całej ludzkości. Urzeczywistniający się, na tej drodze, proces wzrastania świętości życia uzdalnia do podejmowania z miłości do Boga, na rzecz Jego królestwa, najtrudniejszych nawet wyrzeczeń. W takiej postawie zawiera się miłość każdego człowieka, która jest kryterium wiarygodnej miłości do Boga (por. 1J 4, 20). Ponieważ do jej istoty należy obdarowywanie wartościami najwyższej miary, do których należy zbawienie, dlatego powinna się ujawniać w praktykowaniu rad ewangelicznych. Ona nie tylko kieruje nimi, ale przede wszystkim ożywia ich realizację. Miłość do Boga implikuje miłość do konkretnego człowieka i inspiruje realizację konkretnych dzieł dla zbawienia świata i budowania Kościoła (por. DZ, n. 6).

Zachodzi zatem istotny związek między miłością doskonałą a apostolstwem. Realizacja zaś rad ewangelicznych przyczynia się do jej doskonałego rozwoju. Rady ewangeliczne są zarazem znakiem tej miłości, jak i impulsem do jej dalszego rozwoju. Stąd też Sobór Watykański II uczy, że stanowią one „szczególne źródło duchowej płodności w świecie” (KK, n. 43), ponieważ przez nie siostry oddają się całkowicie na własność

samemu Bogu. Wzorem takiej postawy jest też życie Marii Franciszki Werner¹⁷. W profesji rad ewangelicznych siostry poświęcają się w sposób niepodzielny służbie Bogu i zostają włączone w posłannictwo Kościoła, a w ich realizacji, naśladowując Chrystusa, wskazują na doskonałość królestwa Bożego, które jest obecne w Kościele, i są znakiem nadziei życia wiecznego (por. 1Kor 7, 31; KK, n. 44 i 46)¹⁸.

Konstytucje Zgromadzenia zachęcają siostry, aby często przypominały sobie ślubowane Bogu, z miłości do Jezusa, rady czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Bł. Maria Luiza Merkert była przekonana, że jakość formacji życia duchowego wpływa na efekty działalności Zgromadzenia, a o jej kształcie decyduje poza wykonywaną pracą realizacja trzech ślubów zakonnych (por. RI 6.10 i 6.13). Sama w tym względzie pozostawiła Zgromadzeniu wiarygodne świadectwo, co zostało potwierdzone aktem jej beatyfikacji¹⁹.

Ślub czystości podejmuje się dla królestwa Bożego i ma charakter świadectwa, że Chrystus jest eschatologicznym wypełnieniem życia człowieka. Czystość uzdalnia bowiem osobę konsekrowaną do bardziej doskonałego miłowania Boga i każdego człowieka (por. DZ, n. 12). Konstytucje Zgromadzenia podkreślają jej pozytywną funkcję i jej wielkość, ukazując ją jako niezwykły dar łaski. Wybrana zaś dobrowolnie ze względu na królestwo Boże umożliwia troskę „wyłącznie o «sprawy Pana»”²⁰ (por. 1Kor 7, 32; RI 6.11), czyli pełne oddanie się Jego służbie i dziełom apostołstwa (por. DZ, n. 12). Matka Franciszka Werner nazywała ją „najcenniejszym skarbem, jaki posiada człowiek na ziemi”²¹. Dziewictwo konsekrowane uzdalnia do podejmowania, z największym poświęceniem, wielorakich dzieł charytatywno-apostołskich. Ono bowiem kieruje wszystkie siły osoby konsekrowanej i jej zdolności dla realizowania misji Kościoła, która jest misją Chrystusa. Przede wszystkim zaś prowadzi do doskonałej wolności, która jest fundamentem miłości do Boga i do ludzi oraz uzdalnia do wiernego trwania w niej (por. VC, n. 88; RI 6.21).

Bł. Maria Merkert wraz z pierwszą wspólnotą Zgromadzenia w duchu takiej miłości realizowała różne dzieła charytatywne i podejmowała pracę apostołską, udzielając przy tym ludziom właściwych wskazań duchowych. Dlatego też wielu chorych, opuszczonych i biednych odnajdywało Boga. Działalności takiej nie sprowadzała tylko do wiernych wyznania katolickiego, ale zgodnie z zasadą uniwersalizmu ewangelicznego podejmowała ją nawet wśród protestantów i ludzi różnych religii²². Źródłem zaś owego zaangażowania, nie tylko samarytańskiego, ale także

apostolskiego, była miłość Boża. Wszystko czyniła z miłości do Chrystusa, z którym łączy ślubowana i realizowana czystość ewangeliczna. Osoba konsekrowana przyczyniając się do jej rozwoju pogłębia jedność z Bogiem i wtedy odnajduje się „pełniej w Chrystusie ukrzyżowanym i zmartwychwstałym”²³.

Według Jana Pawła II „W świetle Krzyża [...] ślubujący czystość wiedzą, że są przeznaczeni do głębszego uczestnictwa w Chrystusowej ofierze za zbawienie świata”²⁴ (por. RI 8 i 11). Czystość konsekrowana, oczyszczając sferę emocjonalną, wspiera proces osobowego zjednoczenia z Trójjedynym Bogiem. Chrystus obdarowuje wówczas wolnością i uzdalnia do całkowitego poświęcenia się Jemu w dziełach apostolskich. Tak realizujący się proces przyczynia się do rozwoju macierzyństwa duchowego w życiu zakonnym (por. RI 6.10; 10.5)²⁵.

Także ślub u b ó s t w a posiada aspekt apostolski, ponieważ podkreśla, że Chrystus jest jedynym i największym bogactwem nie tylko osób konsekrowanych, ale całej ludzkości (por. VC, n. 90). Ślub ten daje uczestnictwo w ubóstwie Chrystusa, który wyzbył się wszystkiego i stając się ubogim przyjął postać sługi (por. Flp 2, 7). On jest najdoskonalszym wzorem, który Zgromadzenie pragnie urzeczywistniać w duchu św. Elżbiety i swoich założycielek. Ubóstwo kształtuje bowiem w życiu duchowym dyspozycyjność zarówno wobec Chrystusa, jak i posłannictwa Kościoła. Im bardziej praktykuje się je z miłością, tym więcej nabywa się wolności uzdalniającej do pełnienia każdej posługi w duchu charyzmatu. Wówczas Zgromadzenie realizuje działalność charytatywno-apostolską w duchu św. Elżbiety, według której wszyscy „powinniśmy uszczęśliwiać ludzi”²⁶. Ubóstwo ewangeliczne jest więc formą naśladowania miłości Chrystusa wobec chorych, ubogich i potrzebujących. Życie konsekrowane będąc formą świadczenia o takiej miłości wobec całego świata, ma znamiona apostołstwa. Osoby życia konsekrowanego szukają przede wszystkim królestwa Bożego i jego wartości oraz świadczą, że najwyższą wartością jest Bóg, któremu poświęcają całe swoje życie i służą Mu z miłością. Potrzeba zatem, aby było ono przeżywane jako świadome uczestnictwo w ubóstwie samego Chrystusa. Nie wystarczy bowiem samo uzależnienie, w sprawach materialnych, od przełożonych, ale konieczne jest, aby zakonnicy „w rzeczywistości, i w duchu byli ubodzy” (DZ, n. 13).

Ubóstwo duchowe musi mieć swoje odzwierciedlenie w ubóstwie zewnętrznym, które jest znakiem postawy wewnętrznej potwierdzanej w konkretnych czynach. Domaga się ono nie tylko dzielenia się z po-

trzebującymi dobrami doczesnymi, ale także wartościami duchowymi i nadprzyrodzonymi. Jego praktyka jest po prostu daniem siebie ubogim, chorym, niepełnosprawnym, ludziom z marginesu społecznego, więźniom itd. Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety istotną cechą ubóstwa ewangelicznego upatruje także w podejmowanej przez siebie pracy. Ono według Konstytucji ukazuje światu jej właściwy sens oraz służy jednocześnie utrzymaniu wspólnoty zakonnej i realizacji zadań charytatywno-apostolskich. Taki styl życia, realizowany z wewnętrzną wolnością ducha i radością, jest świadectwem wiary w ewangeliczne błogosławieństwo ubóstwa (por. RI 6.12)²⁷. Zatem świadectwo Zgromadzenia, jak i jego życie w duchu ufego oddania się Bogu, jest realizacją apostolskiego i misyjnego przesłania Kościoła.

Podobne relacje zachodzą między ewangelicznym posłuszeństwem i apostołstwem. W ślubie posłuszeństwa bowiem osoby konsekrowane oddają całkowicie swoją wolę Bogu, a taki sposób życia jest osłoną czystości. Tak składają ofiarę z siebie i jednoczą się ze zbawczą wolą Boga. Poddani zaś Duchowi Świętemu, jak uczy Sobór Watykański II, „ulegają z wiarą przełożonym, zastępującym Boga, i pod ich kierownictwem oddają się posługiwaniu wszystkim braciom w Chrystusie” (DZ, n. 14).

Rada posłuszeństwa ewangelicznego inspiruje do słuchania przełożonych jako reprezentantów Boga. W życiu konsekrowanym posłuszeństwo nie jest zwykłym poddaniem się władzy ludzkiej, bowiem to wola Boża wyraża się w woli przełożonych. Posłuszeństwo to domaga się wiary, która pozwala przyjąć tajemnicę woli Bożej ujawnianą także w decyzjach niedoskonałych przełożonych. Jego akceptacji i realizacji domaga się głęboka miłość do Chrystusa i do Kościoła, a także do Zgromadzenia²⁸. Dlatego *Ratio institutionis* uczy, że siostry mają być gotowe do realizacji każdego zadania, jakie poleca Zgromadzenie, nawet wtedy, gdyby nie pokrywało się ono z ich ludzkimi zapatrywaniami (por. RI 6.13).

Posłuszeństwo ewangeliczne tak rozumiane czyni osoby konsekrowane bardziej dyspozycyjnymi dla działalności apostołskiej. *Ratio institutionis* uczy, że posłuszeństwo jest przede wszystkim warunkiem realizacji posłannictwa Zgromadzenia. Wprost określa je jako uczestnictwo w posłuszeństwie Chrystusa, które charakteryzowało całą Jego misję. Mówił bowiem: „moim pokarmem jest wypełnić wolę Tego, który Mnie posłał, i wykonać Jego dzieło” (J 4, 34)²⁹.

Osoby życia konsekrowanego realizując ślub posłuszeństwa uczestniczą głęboko w tajemnicy odkupienia świata. Ono domaga się podpo-

rządkowywania się woli przełożonych w sprawach dotyczących życia i posłannictwa Zgromadzenia, ponieważ jest warunkiem jego realizacji. Ponieważ jest najdoskonalszą formą naśladowania Jezusa, dlatego matka Franciszka Werner uważała posłuszeństwo za najpewniejszą drogę wiodącą do doskonałości chrześcijańskiej i dojrzałości osobowej. Jego zaś urzeczywistnianie zachowuje żywotność charyzmatu Zgromadzenia i gwarantuje realizację jego posłannictwa w Kościele³⁰.

4. Działalność misyjna

Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety podejmuje także pracę misyjną. *Ratio institutionis* Zgromadzenia uwrażliwia siostry na ten wymiar życia Kościoła, nazywając powołanie misyjne szczególnym darem. Uczy, że jego źródłem jest rozwijająca się duchowość zakonna, której wyrazem jest głębokie zjednoczenie z Chrystusem. Jego nakaz misyjny: „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody” (Mt 28, 19) jest skierowany do wszystkich członków Kościoła, a zatem także do wszystkich wspólnot życia konsekrowanego. Zobowiązania takiego podejmują się one w ramach profesji zakonnej, która jest niczym innym jak świadomą i dojrzałą decyzją realizacji misyjnego nakazu Chrystusa.

Źródłem działalności misyjnej jest miłość nadprzyrodzona, w którą wszczepia sakrament chrztu. Miłość ta bowiem z natury swojej inspiruje do dzielenia się z innymi zarówno Ewangelią, jak i wszystkimi darami Chrystusa. On powołuje niektórych w szczególny sposób i, konsekrując ich, posyła do świata, aby realizowali Jego misję. Samo zresztą życie konsekrowane, urzeczywistnione mocą Ducha Świętego, jest misyjne, ponieważ upodobnia do Chrystusa, który zawsze jest w nim obecny i działa na rzecz wypełniania zbawczej woli Ojca (por. VC, n. 72).

Przepowiadanie Dobrej Nowiny, które jest pierwszym zadaniem Kościoła, zależy w dużej mierze od życia osób konsekrowanych, od ich osobistego zaangażowania w duchu własnego charyzmatu. Jakość zaangażowania misyjnego jest kryterium wiarygodności daru, jaki składa się Bogu z siebie w profesji zakonnej³¹. Dlatego Sobór Watykański II przynagla, aby „ducha misyjnego [...] w całej pełni utrzymywać w instytucjach zakonnych” (DZ, n. 20). To zaś, jak uczy *Ratio institutionis*, domaga się właściwego przygotowania. Temu celowi służy urzeczywistnianie w Zgromadzeniu formacja duchowa, która kształtuje jego charyzmat jako specyficzne posłannictwo, a także jego wymiar misyjny. Kreuje ona świadomość ścisłej jedności z Kościołem i dysponuje do realizacji Jego zbawczego posłannictwa (por. RI 6.24)³².

Zgromadzenie, zgodnie z wizją założycielek Zgromadzenia, podporządkowane autorytetowi Kościoła i jego wskazaniom, wyraża swoją otwartość na jego potrzeby i zadania. Według Matki Franciszki Werner, następczyni bł. Marii Merkert, „tylko w łączności z Kościołem można mówić o owocnej działalności” (RI 4.4)³³. Odnosi się ona także do zakresu pracy misyjnej Zgromadzenia.

Życie zakonne ma być zakładane również, i rozwijane, na terenach misyjnych i to nie tylko w celu podejmowania różnych form działalności ewangelizacyjnej, ale przede wszystkim dla dawania świadectwa o najgłębszej naturze życia chrześcijańskiego (por. DM, n. 18). Zgromadzenie zaś Sióstr św. Elżbiety w ramach działalności misyjnej, w duchu swojego charyzmatu, ukazuje konkretny aspekt posłannictwa Chrystusa i życia Kościoła. Jest ono, w świetle własnego ustawodawstwa zakonnego, otwarte na jego potrzeby i wyzwania współczesnego świata. Pragnie uobecniać, w ramach działalności misyjnej, zbawcze posłannictwo Chrystusa w duchu inkulturacji, jakiej ono wymaga. Taka opcją charakteryzowała się duchowość bł. Marii Merkert³⁴. W tym zatem celu Zgromadzenie określiło w swoich *Ratio institutionis* potrzebę właściwego pformowania do pracy misyjnej sióstr, które, poza łaską powołania i zgodą wyższych przełożonych, powinny posiadać odpowiednie przygotowanie. Zgromadzenie przewiduje możliwość udzielenia odpowiedniego czasu dla zdobywania wymaganej wiedzy o mieszkańcach terenu misyjnego, jego kulturze i religijności, historycznych uwarunkowaniach i strukturze społecznej, obyczajach i mentalności (por. RI 6.24).

Kapituła generalna Zgromadzenia podjęła w 1986 r. uchwałę: „czujemy się przynaglone właśnie w dzisiejszych czasach wspierać posługę Kościoła [...]. W konsekwencji zlecono zarządowi generalnemu przygotować w najbliższych latach zespół sióstr do pracy misyjnej”³⁵. Zgromadzenie podejmuje aktualnie prace misyjne w Norwegii, w Danii, w Szwecji, na Ukrainie, Litwie, w Rosji, w Gruzji, w Kazachstanie, w Brazylii, w Boliwii oraz w Ziemi Świętej. W 2008 r. siostry rozpoczęły posługę w Paragwaju, jako wotum wdzięczności za beatyfikację Matki Marii.

Ważne przesłanie w tym wymiarze pracy pozostawił Zgromadzeniu Jan Paweł II podczas wizyty apostolskiej w Oslo: „Wielu [...] zetknęło się po raz pierwszy z Kościołem katolickim dzięki prowadzonym przez was szpitalom, szkołom i przedszkolom. W waszej wielkodusznej służbie dojrzeli Chrystusa-sługę, uzdrowiciela i nauczyciela... To, co czynicie jako osoby konsekrowane, ma ogromne znaczenie, ale to, czym jesteście dzięki konsekracji zakonnej, zbliża was jeszcze bardziej do centrum tajemnicy zbawczej obecności Boga w sprawach człowieka”³⁶.

Działalność apostolska Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety, zrodzona z nadprzyrodzonej miłości, czerpie z niej siły dla swego urzeczywistniania. Jej zaś źródłem jest zarówno sakrament chrztu, jak i konsekracja rad ewangelicznych. Miłość, jako istota świętości, jest podstawą płodności apostolskiej. Apostolskie posłannictwo Zgromadzenia opiera się bowiem na czynach miłości, którymi są konkretne dzieła charytatywne, jakie podejmuje zgodnie z charyzmatem. Z nich czerpie swą wiarygodność i ewangeliczną płodność. Ponieważ Chrystus jest źródłem i początkiem apostolskiego posłannictwa Kościoła, dlatego jego owocowanie zależy od jakości życia duchowego, czyli od zjednoczenia z Chrystusem na drodze realizacji rad ewangelicznych. Apostolski wymiar życia duchowego jest związany zarówno z realizacją dzieł miłosierdzia, jak i z urzeczywistnianym w nich świadectwem życia osobistego i wspólnotowego.

Rok elżbietański, uwieńczony beatyfikacją Marii Luizy Merkert, ukazał aktualność charyzmatu Zgromadzenia, który jest tożsamy z realizacją posłannictwa apostolskiego. Zarówno św. Elżbieta Węgierska, jak i błogosławiona Maria, inspirują je do gorliwego kontynuowania wielorakich dzieł miłosierdzia, jakie one zainicjowały i osobiście realizowały. Żywa zaś obecność charyzmatu w strukturach Kościoła potęguje jego działalność apostolską.

PRZYPISY

¹ *Ratio institutionis. Wytyczne dla formacji początkowej i ustawicznej w Zgromadzeniu św. Elżbiety*, Katowice 2000; odtąd skrót: RI.

² Por. P. Walkiewicz, *Duchowość świeckich konsekrowanych*, Lublin 2003, s. 59–63; B. Goya, *Psychologia i życie konsekrowane*, Warszawa 2004, s. 96–98; I. Werbiński, *Problemy i zadania współczesnej hagiologii*, Toruń 2004, s. 52–56.

³ Por. P. Walkiewicz, *Duchowość świeckich konsekrowanych*, dz. cyt., s. 59–63; P. Spiller, *Wspólnota w służbie Ewangelii Królestwa*, w: *Życie we wspólnocie zakonnej*, red. J. Gogola, Kraków 2002, s. 67–68; K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowionej liturgii Soboru Watykańskiego II*, Włocławek 1997, s. 225–232.

⁴ Por. E. Weron, *Apostolski wymiar instytucji życia konsekrowanego*, w: *Powołanie człowieka. Apostolskie posłannictwo zakonów*, red. L. Balter, Poznań 1987, s. 276–277; P. Spiller, *Wspólnota w służbie Ewangelii Królestwa*, art. cyt., s. 81–84.

⁵ Por. *Konstytucje i dyrektorium Zgromadzenia Sióstr Świętej Elżbiety*, wyd. 3, Poznań 1987, 1.3 i 4; A. Słomkowski, *Teologia życia duchowego*, Ząbki 2006, s. 80–82.

⁶ *Konstytucje...*, dz. cyt., 1.1.

⁷ Tamże, 1–2; 77–78.

⁸ Por. B. Goya, *Psychologia i życie konsekrowane*, dz. cyt., s. 104–111.

⁹ *Konstytucje...*, dz. cyt., 83; por. P. Spiller, *Wspólnota w służbie Ewangelii Królestwa*, art. cyt., s. 84–85; E. Weron, *Apostolski wymiar...*, art. cyt., s. 278.

¹⁰ M. Merkert, *List do Sióstr*, Nysa dnia 23.1.1872, nr 240, w: E. Frankiewicz, *Matka Maria Merkert*, Wrocław 1977, s. 492; M. Cebula, *Błogosławiona Maria Merkert (1817–1872)*, Nysa 2007, s. 25–26.

¹¹ Por. *Konstytucje...*, dz. cyt., s. 84; E. Weron, *Apostolski wymiar...*, art. cyt., s. 290–291; K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, dz. cyt., s. 248–255.

¹² *Konstytucje...*, dz. cyt., s. 77.

¹³ F. Werner, *List na I Niedzielę Wielkiego Postu 1875*; jego fragment w: *Konstytucje...*, dz. cyt., s. 41 i 197; por. Kongregacja Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apsotolskiego, *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, Poznań 2002, s. 32.

¹⁴ Por. *Życie konsekrowane w nauczaniu Jana Pawła II*, red. C. Drażek, Kraków 1996, s. 64–67; E. Weron, *Apostolski wymiar...*, art. cyt., s. 281–283; P. Spiller, *Wspólnota w służbie Ewangelii Królestwa*, art. cyt., s. 86–89; E. Gambari, *Życie zakonne po Soborze Watykańskim II*, Kraków 1998, s. 399–423.

¹⁵ Por. Siostry św. Elżbiety, *K. Wolf, M. i M. Merkert, Fr. Werner oraz początki Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety*, Strasbourg, b.r.w., s. VIII–XIV; M. Cebula, *Błogosławiona Maria Merkert...*, dz. cyt., s. 19–23.

¹⁶ Por. *Konstytucje...*, dz. cyt., 77–79.8; M. Cebula, *Historia Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety*, Nysa 2002, s. 16–19, 22–24.

¹⁷ Por. K. Dola, *Maria Franciszka Werner (1817–1885). Współzałożycielka i druga przełożona generalna Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety (CSSE)*, Opole 2006, s. 119–136.

¹⁸ Por. *Konstytucje...*, dz. cyt., s. 6–10.

¹⁹ Por. E. Frankiewicz, *Matka Maria Merkert*, dz. cyt., s. 175; M. Cebula, *Błogosławiona Maria Merkert...*, dz. cyt., s. 28–38.

²⁰ *Konstytucje...*, dz. cyt., 14; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, dz. cyt., s. 255–262; A.J. Nowak, *Osoba konsekrowana*, t. 3, Lublin 1999, s. 196–205.

²¹ K. Dola, *Maria Franciszka Werner...*, dz. cyt., s. 125.

²² Por. E. Frankiewicz, *Matka Maria Merkert*, dz. cyt., s. 176–177, 329.

²³ *Życie konsekrowane...*, dz. cyt., s. 43.

²⁴ Tamże, s. 50; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, dz. cyt., s. 268–273.

²⁵ Por. A.J. Nowak, *Osoba konsekrowana*, t. 3, dz. cyt., s. 224–235.

²⁶ *Konstytucje...*, dz. cyt., 21; A.J. Nowak, *Osoba konsekrowana*, t. 1, Lublin 1992, s. 24–27, 71–117.

²⁷ Por. *Konstytucje...*, dz. cyt., 79.12; 80–81; K. Dola, *Maria Franciszka Werner...*, dz. cyt., s. 122–125; *Życie konsekrowane...*, dz. cyt., s. 53–57; A.J. Nowak, *Osoba konsekrowana*, t. 1, dz. cyt., s. 76–104.

²⁸ Por. *Konstytucje...*, dz. cyt., 32–33; K. Dola, *Maria Franciszka Werner...*, dz. cyt., s. 126; *Życie konsekrowane...*, dz. cyt., s. 59–61; A.J. Nowak, *Osoba konsekrowana*, t. 2, Lublin 1994, s. 102–109.

²⁹ Por. *Konstytucje...*, dz. cyt., 32 i 39; *Życie konsekrowane...*, dz. cyt., s. 61–62.

³⁰ Por. *Konstytucje...*, dz. cyt., 34–36, 38–39; K. Dola, *Maria Franciszka Werner...*, dz. cyt., s. 125; A.J. Nowak, *Osoba konsekrowana*, t. 2, dz. cyt., s. 33–40.

³¹ Por. Jan Paweł II, *Encyklika Redemptoris missio*, Rzym 1990, n. 1; Kongregacja Instytutów Życia Konsekwowanego..., dz. cyt., s. 37–45; M. Cebula, *Historia...*, dz. cyt., s.19; 23–24.

³² Por. *Konstytucje...*, dz. cyt., 80–86.

³³ Por. E. Frankiewicz, *Matka Maria Merkert*, dz. cyt., s. 221–225; A.J. Nowak, *Osoba konsekrowana*, t. 2, dz. cyt., s. 167–171.

³⁴ Por. M. Cebula, *Błogosławiona Maria Merkert...*, dz. cyt., s. 23–24.

³⁵ Siostry św. Elżbiety, *K. Wolf, M. i M. Merkert...*, dz. cyt., s. XI.

³⁶ Tamże, s. XIII–XIV; M. Cebula, *Błogosławiona Maria Merkert...*, dz. cyt., s. 23.